

ינואר-מרץ 2009 ■ מס' 88 שנה 18

חזרה

נושאון - בטאון איל"ת - אגודה ישראלית לבולאות תימאטית

בעריכת יורם לוביאניקר ואריק שורץ

עורך גרפי: הדי אור

דוא"ל: noson.ed@gmail.com

ת.ד. 62029, תל אביב - יפו 61620

Nos'on ISSN 0792-6448

תוכן העניינים:

	דבר העורך	עמ' 2
יורם לוביאניקר	1812 - זה היה סיפור של חורף	עמ' 4
אריק שורץ	קור כלבים באלפים השווייצריים	עמ' 10
ד"ר אלי מועלם	פרוייקט כתיבת אלבום לבולי לאוס	עמ' 13
	אינדקס נושאונט	עמ' 18
	תימאטיקה מתחת לפטיש	עמ' 21
יורם כהן	הטור של דובוש	עמ' 24
אסף אברהם	הגדרה קולעת בול	עמ' 28
	הכה את המומחה	עמ' 29
	מכתבים למערכת	עמ' 30
	חידה בולאית	עמ' 32

ועד האגודה והפעילים:

יו"ר - ד"ר יהושע מגר (מעלה גיא אוני 228, ראש פינה 12000, 052-8802725)
סגן יו"ר - ד"ר איליה פרנקל (ת.ד. 7186, אשקלון 78170, 07-6762169)
סגן יו"ר - מנחם לדור (ת.ד. 340, הר אדר 90836, 054-4825007)
מזכיר - זהר נוי (ת.ד. 62029, תל אביב 61620, 052-2641769)
גזבר - שלמה וורגן (רח' ברנשטיין 31/22, ראשון לציון 75503, 054-6855951)
חבר ועד - נמרוד דגני (אנה פרנק 6, רמת גן 52526, 050-5339265)
חבר ועד - יורם לוביאניקר (הנמל 40, תל אביב 63506, 054-5402723)
ועדת ביקורת: יוחנן מי-רז (יו"ר), חגי זהר, משה רימר.
עורכי נושאון - יורם לוביאניקר (054-5402723), אריק שורץ (052-2442502)

שירותים לחברים: נושאון - ארבע פעמים בשנה, נושאונט - ארבע פעמים בשנה, נושאונצ'יק - 12 פעמים בשנה, מכירות פומביות, שירותי ספריה תימאטית, מפגשים, סימינרים והרצאות, צוות מומחים, "שבל" (ביטאון התאחדות בולאי ישראל).

דמי חבר (2008): מבוגר - 120 ₪, נוער - 60 ₪.

תאריך אחרון למשלוח חומר לחוברת הבאה: 1.3.09

דבר העורך

שלום לכם,

האסיפה הכללית השנתית של איל"ת תתקיים ביום חמישי ה-23 באפריל בשעה 17:00 במוזיאון ארץ ישראל ברמת אביב. הודעה מפורטת על כך מופיעה בעמוד 12. השנה יתקיימו בחירות ליושב ראש האגודה ולועד שלה. המעוניינים להבחר מתבקשים להודיע על כך למזכיר איל"ת, **זהר נוי**, בהקדם האפשרי.

השנתיים האחרונות היו פוריות מאין כמוהן. **ד"ר יהושע מגר**, יושב ראש איל"ת ארגן סדרה של מפגשים בנושא התצוגה התימאטית. בזכות מפגשים אלו שופרו התצוגות הישראליות במידה ניכרת (הן התצוגות שעמדו לדיון והן התצוגות שבעליהן נכחו במפגשים והפיקו את הלקחים הדרושים). בעקבות מפגשים אלו ראינו השגים מרשימים למציגים הישראלים בתערוכת ישראל 2008 ובתערוכות שונות בכל רחבי העולם. שני מציגים תימאטים ישראלים, **דני פישר** וד"ר מגר עצמו, אף זכו בשנה האחרונה לראשונה למדלית זהב גדולה, והביאו לנו כבוד רב.

חבר הוועד האחראי על נושא הנוער, **נמרוד דגני**, פעל להוצאתו של עיתון בולאי מקוון לילדים ולנוער, נושאונצ'יק. בעזרת העורכת, **שביט טלמן**, והעורכת הטכנית המסורה, **ורד קורולבסקי**, הצליחה איל"ת להוציא לפועל את המיזם החשוב ביותר בשנים האחרונות בתחום של קידום הבולאות בקרב צעירים. נכון להיום מקבלים את נושאונצ'יק למעלה מ-300 ילדים ובני נוער מכל רחבי הארץ.

אלו הן רק שתי דוגמאות להשגים המתאפשרים בזכות חברי ועד אשר מוכנים לקחת יוזמה, להוציא לפועל רעיונות וליטול עליהם אחריות. כל זה לא יקרה בלי חברי איל"ת שיהיו מוכנים לתרום מזמנם וממרחם. אנו קוראים לאותם חברים המעוניינים לקדם את איל"ת, ומוכנים לתרום לא רק בדיבור ובעצה אלא גם במעשה, להתמודד בבחירות לועד. על סדר היום של הוועד החדש יעמוד, בין היתר, נושא ארגון מפגשים קבועים של חברי איל"ת. נוכחנו לדעת כי החברים כמהים למפגשים, בפרט אם הם לא יוגבלו לעיסוק בתחום התצוגה בלבד. אחד מחברי הוועד החדש יצטרך לקחת על עצמו את ארגון המפגשים. אם את או אתה מסוגלים לעשות זאת – זה הזמן לצעוד לקדמת הבמה.

החברת שאתם מחזיקים ביד היא הראשונה לשנת 2009. אם עדיין לא שילמתם את דמי החבר לשנת 2009 אנא מהרו לעשות זאת. לאיל"ת אין שום אפשרות כספית לשלוח חוברות למי שאינו משלם דמי חבר. להזכירכם, דמי החבר לשנת 2009 הם סך של 120 שקל (60 שקל לחברי נוער). אנא, שלחו את דמי החבר לגזבר, **שלמה וורגן** (בכתובת: ברנשטיין 31/22, ראשון לציון 75503) **עוד היום**. בסוף ינואר תעודכן רשימת החברים, ויכללו בה רק אלו המשלמים בפועל.

ולענייני הגליון הנוכחי: חוברת זו של נושאון מוקדשת לחורף. כרגיל, החורף הישראלי מלווה במעקב עצבני אחר מפלס הכינרת, ואינו מזכיר כלל את החורף המושלג של ארצות הצפון. אנו מזמינים את הקורא להצטרף אלינו במסע אל החורף הקפוא ברוסיה

של שנת 1812 (מאמרו של **יורם לוביאניקר**) ואל האלפים השווייצריים בהם שורר קור כלבים (כתבה מאת **אריק שורץ**). הטור של דבוש מוקדש הפעם לילדים המשחקים בשלג.

החל מגליון זה תחדל פינת המעטפות של **רון ברגר** להופיע. במשך שלוש שנים נהננו כולנו ממאמרו של רון, אשר הראו לנו כיצד ידע בתולדות הדואר משתלב בתימאטיקה. לאחרונה הודיע לנו רון כי בשל נסיבות אישיות אין באפשרותו להמשיך לכתוב טור קבוע בנושא. אנו מודים לו על מאמציו לאורך השנים האחרונות, ומקווים כי הוא ימשיך לפרסם מאמרים בנושאון מידי פעם.

במקום פינת המעטפות אנו פותחים מדר חדש הנקרא "תימאטיקה מתחת לפטיש". המדור יוקדש למכירות פומביות ברחבי העולם, בהן ניתן להשיג חומר בולאי איכותי. המטרה היא כפולה: גם להכיר לקוראים בתי מכירות שעל קיומם לא ידעו, וגם להציג פריטים בולאיים מעניינים אשר צדו את עינינו במכירות אלו. המדור החדש מחפש כותב קבוע. המעוניינים מוזמנים לפנות אלינו בדואר אלקטרוני או בטלפון. לכותב החדש מובטחת משכורת חודשית הזזה לזו של העורך הראשי.

אנו מקווים כי חוברת זו תחמם את ליבכם בימי הקור של החורף.

שלכם,

יורם ואריק.

חברים חדשים באיל"ת

האנשים הבאים הגישו בקשה לחברות באיל"ת. חבר האגודה המתנגד לקבלת מי מהם לחברות באגודה יפנה לוועד תוך חודש מפרסום הבטאון:

559 **בנימין אבי**, ירושלים.

560 **סדנאי ראובן**, חיפה.

נוער

113 **חציר תומר**, הדולב 22 ב' דירה 12, צורן 42823. אוסף כדורסל.

שינוי כתובת

288 **קפנר משה**, ת.ד. 196 כפר מרדכי, ד.נ. עמק שורק 76854. אוסף ספורט.

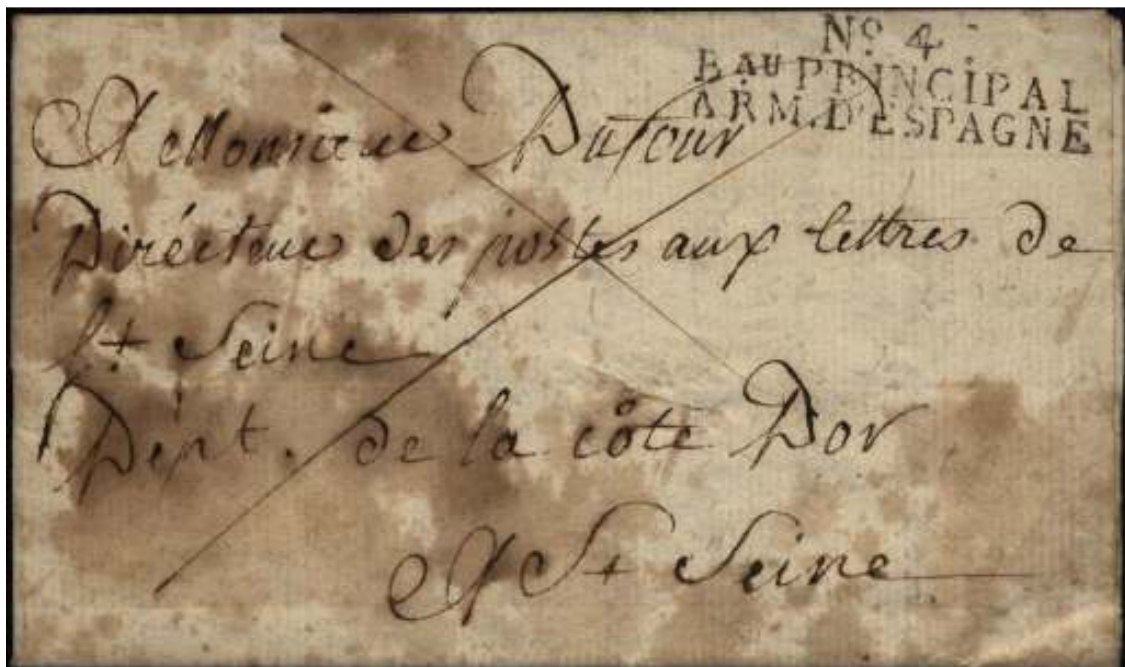
1812: זה היה סיפור של חורף יורם לוביאניקר

בשנת 1799 יזם **נפוליאון בונפרטה** הפיכה בצרפת, והיה לשליט יחיד. בשנים הראשונות לכהונתו הוא השקיע את מירב מאמציו בענייני פנים, והחזיר את היציבות למדינה אחרי שנות המהפכה הצרפתית. ב-1804 הוא הוכתר לקיסר, והתפנה לעסוק בענייני החוץ.

הכתרת נפוליאון –
ציור של **דויד**.

בראש מעייניו של נפוליאון היה המאבק באויבתו הגדולה – בריטניה. בשנת 1805 הובס הצי הצרפתי (שהסתייע גם בצי הספרדי) בקרב טרפלגר, והעליונות הימית של הבריטים הפכה לבלתי מעורערת. נפוליאון, שכבר תכנן פלישה לבריטניה (והקים לצורך זה את "הצבא הגדול" שלו – La Grande Armée), נאלץ לשנות את תוכניותיו: הוא הביס את הצבא הפרוסי בקרב יינה, כבש את פולין והקים בה נסיכות בובה, וחתם עם **אלכסנדר הראשון**, הצאר הרוסי על חוזה טילזיט, אשר חילק את מזרח אירופה בין שתי המדינות. לאחר שהבטיח את עצמו ממזרח פנה נפוליאון מערבה, וכבש את ספרד ופורטוגל. האימפריה שלו השתרעה עתה על פני כל אירופה המערבית והמרכזית. לכאורה, הוא השיג את מטרתו, ובריטניה נותרה מבודדת, ללא בעלות ברית ביבשת.

מכתב מקולונל **דופור**, מושל גרנדה תחת שלטון הכיבוש הצרפתי של ספרד. המכתב נושא חותמת של המשרד המרכזי (Bau Principal) של היחידה הרביעית של הצבא בספרד (Arm. D'Espagne).

אולם חוזה טילזיט עם רוסיה לא החזיק מעמד. בחסותו יכלו אמנם שני הצדדים לחזק את מעמדם, ואלכסנדר ניצל את הברית עם נפוליאון לכבוש את פינלנד מידי שוודיה ואת בסרביה מידי האימפריה העות'מנית. אולם שני האישים חשדו זה בזה, ואלכסנדר התנגד בתוקף למדיניות הליברלית של נפוליאון בפולין. הרוסים הפסיקו לשתף פעולה עם הצרפתים כנגד בריטניה, ונפוליאון החליט על פלישה לרוסיה.

הכוחות הצרפתיים נערכו למלחמה בשטח פולין על גדת הנהר ניימן. כ-700,000 חיילים השתתפו במתקפה, רובם צרפתים ומיעוטם פולנים, גרמנים ואיטלקים. היה זה צבא אדיר בגודלו, שכן באותו זמן נדרשו כחצי מיליון חיילים נוספים להגן על השלטון בספרד, גרמניה ואיטליה. מנגד ניצב הצבא הרוסי עם כ-400,000 חיילים.

מכתב מצבא נפוליאון (היחידה ה-19 של הצבא הגדול), אשר נשלח מדנציג ב-31 למאי 1812, שלושה שבועות לפני הפלישה לרוסיה.

הכוחות הצרפתיים פלשו לרוסיה ב-24 ביוני 1812, ותחילה היה נראה כאילו הם זוכים לניצחון קל. למרות שהרוסים התכוננו למלחמה מול הצרפתים, הרי שמועד פריצתה הפתיע אותם. המפקד העליון של הצבא הרוסי, **מיכאיל ברקליי דה טולי**, בחר להימנע מקרב ישיר. בפשטות, הצרפתים נהנו מעדיפות מספרית גדולה מידי, וברקליי הבין כי כל עימות ישיר יסתיים מבחינתו באסון. הוא העדיף לנסות לייצב קו הגנה חדש, אלא שבכל פעם הצרפתים הקדימו אותו, והוא נאלץ לסגת עוד, וחוזר חלילה. בדיעבד כונתה מדיניות זו בשם "אדמה חרוכה", שכן הרוסים דאגו להשמיד יבולים באזורים מהם נסוגו על מנת שלא ייפלו לידיים צרפתיות. בניגוד לרושם המקובל (בין השאר, בהשפעת ספרו של **טולסטוי** "מלחמה ושלוה") לא הייתה זו אסטרטגיה מכוונת, אלא תוצאה בלתי נמנעת של נחיתות צבאית.

פילדמרשל קוטוזוב

מדיניות הנסיגות עוררה תרעומת רבה בחוגי צבא רוסיים, וגרמה להדחתו של ברקליי והחלפתו ב**מיכאיל קוטוזוב**. קוטוזוב הבטיח לשנות את האסטרטגיה הרוסית, אבל ההתקדמות הצרפתית נמשכה כמעט ללא מפריע. באמצע אוגוסט התחולל קרב סמולנסק, אך הוא הסתיים בנסיגה רוסית נוספת.

מכתב מחייל בצבא נפוליאון שנשלח מסמולנסק
ב-19 באוגוסט, יום לאחר סיום הקרב.

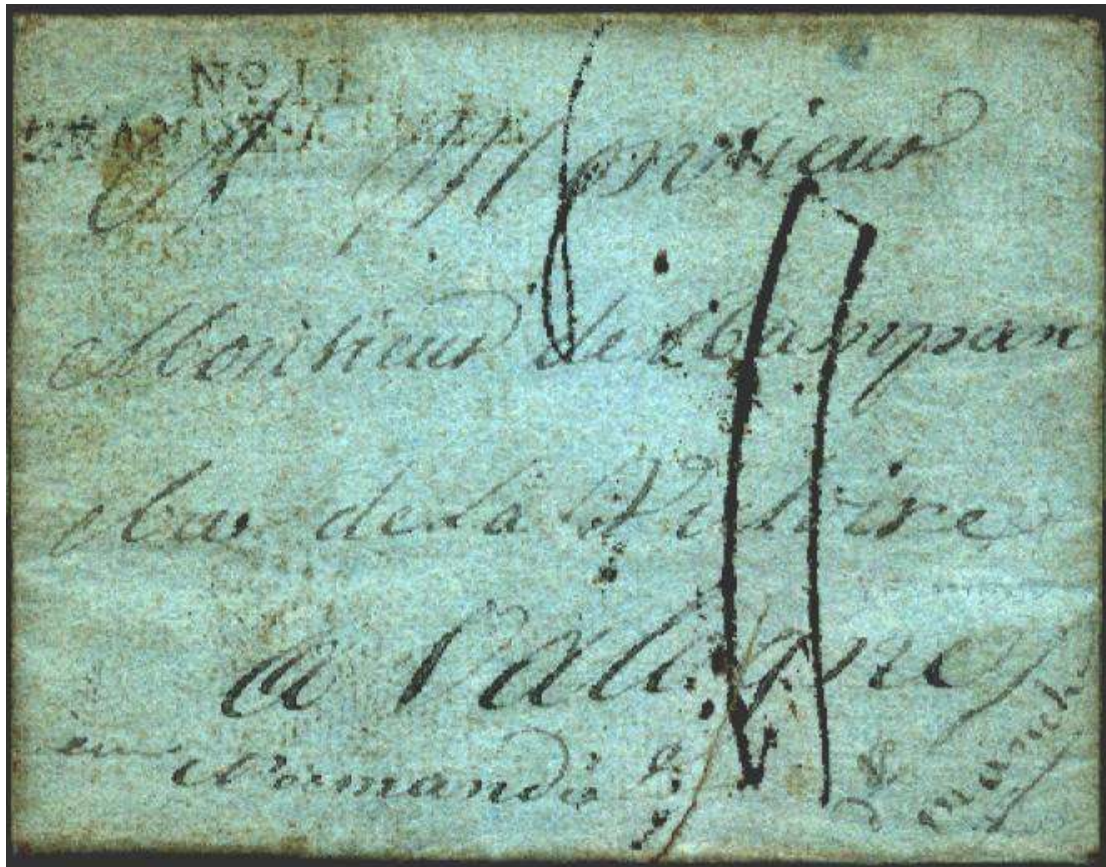

קרב בורודינו

לאחר כשלושה שבועות עלה בידיו של קוטוזוב לייצב קו הגנה בבורדינו, וב-7 בספטמבר התחולל שם הקרב הגדול ביותר בהיסטוריה עד אז, בהשתתפות כ-300,000 חיילים מכל צד. מבחינה טכנית לא הוכרע קרב בורודינו, אך האבדות הכבדות שספגו שני הצדדים (כרבע מכלל הלוחמים!) נתנו את אותותיהם. קוטוזוב בחר לשוב לאסטרטגיית הנסיגות היזומות, תוך ניסיון לשקם את צבאו. הצרפתים בחרו לנוע קדימה, בתקווה להשיג הכרעה מהירה של המערכה כולה.

בנקודה זו עשה נפוליאון בחירה אסטרטגית בעלת חשיבות מכרעת: הוא החליט לכבוש את מוסקבה, מתוך הנחה שבכך יכפה על אלכסנדר את הכניעה. היסטוריונים מותחים ביקורת חריפה

על החלטה זו, ורואים בה אחד הגורמים העיקריים לכישלוננו של הקיסר הצרפתי. מוסקבה היא בירתה ההיסטורית של רוסיה, ונפוליאון בוודאי ציפה שנפילתה תגרום להתמוטטות המורל של העם הרוסי ולקריסת הצבא. אבל כמאה שנה קודם לכן שנים קודם העתיק הצאר **פטר הגדול** את בירתו לסנט פטרבורג. אילו בחר נפוליאון לפנות צפונה ולתקוף את סנט פטרבורג ייתכן כי ההיסטוריה כולה הייתה שונה. ספק אם צבאו של קוטוזוב היה יכול למנוע ממנו את כיבוש הבירה, ואת התמוטטות מוסדות השלטון הרוסי אשר רוכזו בה.

מכתב מצבא נפוליאון (היחידה ה-17 של הצבא הגדול) מה-14 באוקטובר, חמישה ימים לפני פינוי העיר. מכתבים מצבא נפוליאון במוסקבה הם נדירים מאוד.

ניתן להתווכח על "מה היה קורה אילו", אבל את העובדות ההיסטוריות לא ניתן לסתור: הצבא הצרפתי נע לכיוון מוסקבה, וב-14 בספטמבר נפלה העיר לידיהם. אבל העיר הייתה נטושה למחצה, ומחסני המזון שבה היו ריקים. זמן קצר לאחר מכן החלו לפרוץ שריפות במקומות שונים ברחבי העיר, שהייתה בנויה רובה ככולה מעץ. ניתן להניח כי השריפות הראשונות היו אקראיות, אולם אין ספק כי האחרונות שבהן היו מכוונות. נפוליאון עצמו כמעט ונספה כשהארמון בו שהה עלה בלהבות.

הצבא הצרפתי מצא עצמו בעיר ריקה, כמעט ללא קורת גג ועם מעט מאוד אספקה. בשלב זה הם נתקלו גם באויב נוסף, הלא הוא "גנרל חורף". החורף הקדים באותה שנה, מוסקבה כוסתה שלג והקור היה מקפיא. מספר מחקרים מודרניים טוענים כי חורף קשה זה היה תוצאה של תופעה אקלימית המוכרת כיום בשם אל-ניניו. לאחר חמישה שבועות של שהות חסרת תוחלת, החליט נפוליאון לסגת ממוסקבה ב-19 בנובמבר. בשלב זה הצטמק הצבא הצרפתי לכדי שיטת מגודלו המקורי.

מכתב מצבא נפוליאון הנסוג ממוסקבה. המכתב נשלח מקובנה ב-11 בנובמבר 1812.

הנסיגה ממוסקבה הייתה אירוע טראומטי לחיילים הצרפתים המעטים ששרדו אותה. צבאו המשתקם של קוטוזוב זינב בהם ללא רחם. סוסים התמוטטו, חיילים קפאו למוות ואחרים גוועו ברעב. עד אמצע דצמבר לא נותרו עוד חיילים צרפתיים על אדמת רוסיה. לקובנה – התחנה האחרונה של הנסיגה – הגיעו בסך הכל כ-10,000 חיילים מצבא נפוליאון. רק שישה חודשים קודם היה מספר החיילים בצבא זה גבוה פי שבעים. מ"הצבא הגדול" המפואר נותר רק זכר.

הכוחות הרוסים נכנסים לפאריס.

מבחינת הרוסים הניצחון ב"מלחמת המולדת" היה אירוע מכונן בתודעה הלאומית, אשר הונצח לא רק בספרו של טולסטוי אלא גם ביצירתו של **צ'ייקובסקי** "הפתיחה 1812". במהלך מלחמת העולם השנייה, כמאה וארבעים שנה אחר כך, נעשה שימוש מאסיבי בזכר הניצחון של 1812, תוך הפיכתו למיתוס. במהלך המלחמה אף נוסד עיטור גבוה על שמו של קוטוזוב. התעמולה הסובייטית טענה כי הרוח הרוסית תנצח את הפולש שנית, דבר שאכן קרה (בהבדלים היסטוריים בלתי נמנעים).

עבור נפוליאון, הכניעה לרוסים ולגנרל חורף הייתה תחילת הסוף. המיתוס הרווח, אודות הקיסר הצרפתי הבלתי מנוצח, נותן. נפוליאון אמנם הצליח לשקם קמעה את צבאו, אך באוקטובר 1813 הוא נכנע "בקרב האומות" בלייפציג לקואליציה של צבאות רוסיה, פרוסיה ואוסטריה. במקביל נחל צבאו גם כישלונות באיטליה ובספרד. בתחילת 1814 פלשו צבאות הקואליציה (אליהם הצטרף גם הצבא הבריטי) לצרפת, ובמרץ הם כבשו את פאריס. כניסת הכוחות הרוסים לבירת צרפת הייתה בבחינת נקמה מתוקה על אירועי החורף של 1812.

נפוליאון בונפרטה.
בול בלתי משונן.

רק שנה וחצי קודם עמד נפוליאון על סף כיבוש רוסיה והשתלטות על אירופה כולה. עתה הוא הודח מהשלטון ונשלח לגלות באי הזעיר אלבה. שנה אחר כך הוא ניסה שנית את כוחו. הפעם הוא הובס בקרב ווטרלו, נשלח לאי המרוחק סנט הלנה, וירד מעל במת ההיסטוריה. בשנות הגלות שלו, עד מותו בשנת 1821, יכול היה נפוליאון להיזכר בימים בהם אירופה כולה עמדה למרגלותיו. הוא בוודאי הרבה מה היה קורה אילו החורף של 1812 לא היה קר ומושלג כל כך.

יורם לוביאניקר, הנמל 40, תל אביב 63506. Lubianiker@gmail.com

דמי חבר באיל"ת לשנת 2009

דמי החבר באיל"ת לשנת 2009 עומדים על סך של 120 שקל (לנוער 60 שקל בלבד). את דמי החבר יש לשלוח לגזבר האגודה, **שלמה וורגן** (רח' ברנשטיין 31/22, ראשון לציון 75503). המחאות יש לרשום לפקודת איל"ת.

בסוף ינואר תעודכן רשימת החברים, ומי שלא ישלם עד אז יפסיק לקבל את שלושת הביטאונים של האגודה (נושאות, נושאות והעיתון לנוער נושאונצ'יק), וכן את בטאון ההתאחדות - שובל. אין באפשרותנו ואין בכוונתנו לשלוח תזכורות חוזרות ונשנות בעניין זה.

אנא, חיסכו לכולנו את חוסר הנעימות ושלחו את דמי החבר לשנת 2009 עוד היום!

קור כלבים באלפים השווייצריים אריק שורץ

ויטוריו עמנואל השלישי.

באמצע שנות העשרים של המאה שעברה היו למלך איטליה, **ויטוריו עמנואל השלישי**, קשיים כלכליים. אוצר המדינה היה ריק, ונערי האוצר שלו חיפשו כל דרך אפשרית למלא את החסר. אחת הדרכים היצירתיות יותר הייתה מכירה של שטחי פרסום יחד עם

בולי דואר. יצרנית המשקאות האיטלקית הידועה קמפרי, רכשה את שטח הפרסום ותמונתו של כלב סן ברנרד המצויד בחבית קטנה של משקה חריף הקשורה לצווארו הודפסה בשולי הבולים. האמת שהפרסום מטעה: כלבי הסן ברנרד כלל אינם נושאים משקה חריף על צווארם, שכן משקאות אלוהיים אינם יעילים לחימום אברים קפואים של מי שאבד בשלג ההרים השווייצרי. כיצד קרה אם כן שדמותו של הכלב הגדול והידידותי נקשרה דווקא לחבית של ברנדי משובח?

כלב מגזע הסן ברנרד.

כלב הסן ברנרד נוצר, ככל הנראה, כהכלאה בין גזעים שונים, פרי השעמום שהיה מנת חלקם של הנזירים המבודדים, תושביו של מנזר הנמצא במרומי מעבר הררי בשווייץ. ההר והמנזר, כמו גם גזע הכלבים, נקראים על שמו של **ברנרד איש מנז'ו**, קדוש קתולי שנולד במנז'ו שבחבל סבוא בצרפת, ובילה את מרבית חייו בהפצת הנצרות בין יושבי האלפים. במשך מאות שנים, מאז תקופת הרומאים היתה זו הדרך המרכזית לחצות את ההרים ולחבר את איטליה לשווייץ. מזג האוויר באיזור סוער, וסופות קשות

ברנרד איש מנז'ו. הגהת מטבעת של בול צרפתי.

ברנרד הקדוש וכלבו בפעולה.
בול שהונפק לכבוד הצלב האדום.

מכות בהרים לכל אורך השנה. על אף מזג האוויר הקשה השתמשו בדרך זו סוחרים ועולי רגל לרומא, כמו גם מצביאים וצבאותיהם. עד מהרה מצא עצמו ברנרד מציל אנשים שאבדו בסערה ומחלץ כאלה שנקברו במפולות שלגים. בשנת 1050 לערך הוא עזב את המערה שבה חי והקים בעזרת נזירים אוגוסטינים אכסניה. המקום שימש לחניית לילה לחוצים את ההרים והעניק מקלט ואוכל חם באיזור המסוכן ביותר של הדרך. עד מותו בשנת 1081 התארחו באכסניה עשרות אלפי אנשים, מהם רבים אותם הציל ברנרד ממוות באופן אישי. ברנרד הפך לאגדה עוד בחייו ולקדוש רשמי של הכנסייה בשנת 1123. ב-1923 הכתיר אותו האפיפיור **פיוס התשיעי** - בעצמו מטפס הרים בדימוס - כפטרוֹן של המטפסים על הרי האלפים ושל מטפסי הרים בכלל.

הנזירים במנזר סן ברנרד לא הסתפקו במתן אוכל ומחסה ולקחו על עצמם גם את האחריות לתחזוקת הדרך. בחורף הם סימנו את הנתיב במוטות ויצאו לסיוורים יומיים בזמנים קבועים. הם חילצו את גופות האנשים שקפאו למוות או שנקברו בשלג, ונהגו להניח אותן באחד ממרתפי המנזר. שם, באוויר הקר והיבש, נחו הקורבנות עד לבוא בני משפחתם. בזכות עבודת הקודש יצא שמו של המנזר למרחוק, והוא זכה לזרם קבוע של תרומות. מלכים, אפיפיורים ושליטים ביקרו במקום. מלך אנגליה **אדוארד השביעי**, למשל, ביקר במנזר בהיותו עדיין יורש העצר והעניק במתנה פסנתר. התרומות אפשרו לאנשי המנזר לספק מחסה ואוכל חנים למאות אלפי אנשים.

בשנת 1800 הייתה כבר ידועה העובדה כי אכסניית סן ברנרד מעסיקה כלבי הצלה. ברשומות האכסניה נכתב כי הכלבים הופיעו בה לראשונה בין השנים 1760-1770, וכנראה גויסו לעבודה מתוך אוכלוסיית כלבי המשק השווייצריים, כדי לשמש כשומרים ובני לווייה לנזירים בחודשי החורף הקרים. הנזירים הבינו, שהכלבים יוכלו לחלץ מטיילים שאבדו בשלג, והחלו לגדלם ולאמנם לשם כך. תוך זמן קצר הפכו הכלבים למחלצים הרשמיים של האלפים ושמם יצא למרחק.

הסופר והמשורר האירי הנודע **אוליבר גולדסמית'**, שחי בשנים אלו בצפון איטליה כתב על הנזירים השווייצרים: "יש להם גזע של כלבים אצילים, שחכמתם יוצאת הדופן מאפשרת להם לעתים קרובות להציל נוסעים. גם אם האנשים הגוועים שוכבים בעומק של שלושה או אפילו שישה מטרים מתחת לשלג, מסוגלים הכלבים לחוש בריחם".

לסן ברנרד יצאו
מוניטין של כלב הצלה.

מימדיו מאפשרים עבודת הצלה.

למרות שאין אמת בגרסה לפיה מביאים הכלבים משקאות אלכוהוליים לאותם מטיילים אבודים הקבורים בשלג, זו התדמית שנקבעה בדמיון לכלבים אלו. האמן האנגלי הידוע סיר **אדווין לנדסיר** (1802-1873) הוא האחראי להנצחת דמותו הפופולרית של כלב הסן-ברנרד ככלב הגדול עם החבית לצווארו. באחד מציוריו המפורסמים ("הכלבים של סנט גותארד", 1820) הוא מתאר שני כלבי סן ברנרד עם חביות משקה קשורות לצווארם, כשהם עומדים סביב אדם תשוש ומגינים עליו. הציור הפך כל כך פופולארי שהחביות לצווארם של הכלבים הפכו לסימן ההיכר שלהם. תדמית זו נוצלה על ידי אנשי קמפרי בפרסומת אותה ראינו על שובל הבול.

אוליבר גולדסמית'.

הנה, מבלי שיצאנו כלל מהבית (בגלל החורף, אלא מה?), בכל זאת עשינו מסע לא קצר: התחלנו באיטליה של המלך ויטוריו עמנואל השלישי, עברנו לשווייץ דרך הרי האלפים, פסענו בעקבות צבאו של נפוליון, פגשנו נזירים וכלבי הצלה, קדוש אחד, משורר אחד וצייר, ועל הדרך עשינו גם פרסומת חינם לברנדי משובח תוצרת קמפרי. אז מי אמר שאיסוף בולים משעמם?

אריק שורץ, שילוב 6, גבעתיים 53608. sa-law@inter.net.il

הזמנה לאסיפה הכללית השנתית של איל"ת

האסיפה השנתית של איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית – תיערך ביום חמישי ה-23 באפריל בשעה 17:00, בביתן לבולאות ולדואר במוזיאון ארץ ישראל ברמת אביב.

לקיום האסיפה דרושה נוכחות של מחצית מכלל חברי איל"ת. בהעדר רוב של חברים בשעה הנקובה האסיפה תתחיל בשעה 17:30, והיא תהיה חוקית בכל מספר של נוכחים.

סדר היום המלא יפורסם בחוברת הבאה של נושאון, אבל בכל מקרה הוא יכלול בחירה של בעלי התפקידים באגודה (יושב ראש, ועד האגודה, ועדת ביקורת). המעוניינים להבחר מתבקשים להודיע על כך בהקדם למזכיר איל"ת, **זהר נוי**.

פרוייקט כתיבת אלבום לבולי לאוס ד"ר אלי מועלם

תארו לכם אספן בולים נוצרי קתולי מפראגוואי שלא שמע מעודו על מדינת ישראל וכל הידע שלו ביהדות מסתכם במספר משפטים, לעיתים לא ממש מחמיאים, ששמע מהגנת או מהכומר המקומי. אותו אספן נתקל במקרה בבולי ישראל, מתאהב בהם ומחליט לאסוף אותם. לאחר מספר שנים בהן בנה לעצמו אוסף יפה של בולים הוא מחליט לסדר אותו בדפי אלבום עם הסבר מפורט לצד כל סדרה. בתחילת הפרוייקט נראה הדבר פשוט – סיכום קצר על בולי דגי ים-סוף, אולימפיאדת מונטריאול ו"דוד המלך" של **שאגאל** ועוד מספר נושאים – והופ! סיימנו. אך עם התקדמות הפרוייקט הוא נאלץ לכתוב גם על נושאים כמו ארגון ביל"ו, הבעל שם-טוב, שולחן ערוך, שיבת "הדסה" להר-הצופים, גח"ל ומח"ל, "הקהל לישראל" ואף על קוסקוס וגפילטע-פיש – אני בטוח שרובכם לא הייתם מתחלפים איתו!

אם הצלחתם לדמיין מצב זה ולהכיר במצוקותיו של אותו אספן היפוטי, הרי שמצבי היה קשה שבעתים כשכתבתי את אלבום בולי ממלכת לאוס. מדוע?

ובכן, אוסף הבולים העיקרי שלי הוא בנושא קופים ומוצא האדם. לפני שנים מספר, בנסיון להרחיב את האוסף, התחלתי להתעניין בקופים במיתולוגיות של המזרח

האל הקוף הנומן – הגהת אמן.

הרחוק. יצרתי קשר עם אספן הודי וביקשתי ממנו בולים המתארים את האל-הקוף הנומן, דמות ידועה במיתולוגיה ההינדית והבודהיסטית. להפתעתי, מסר לי האספן כי הודו לא הנפיקה בולים המתארים את הנומן והמליץ לי לחפש דווקא בקמבודיה ובלאוס. כשהתיישבתי מול קטלוג בוליה המוקדמים של ממלכת לאוס (מעצמאותה ב-1951 ועד ההפיכה הקומוניסטית בשנת 1975) לא יכולתי להסיר עיני מהבולים. לפתע נגלו לעיני יצירות אומנות של ממש – בולים המעוצבים ביד אומן המתארים נושאים שונים הקשורים בלאוס ותרבותה – מיתולוגיה, בודהיזם, אומנות, חקלאות, החי והצומח ועוד. עיטורים לאוטיים יפהפים מעטרים את הבולים ומעניקים להם חן ואופי מיוחדים. בירור קצר העלה, כי רוב הבולים עוצבו בידי אמנים צרפתיים, שהבולטים שביניהם היו **מרק לגיי** (שאף התגורר בלאוס) ו**שמנן פריסיאן**.

מבין הסדרות המרהיבות ביותר ניתן למנות את סדרות "אפוס הראמאיאנה", "הפיל האסיאתי", "כלי מוסיקה לאיים מסורתיים", "פסלי בודהה", "עיבוד האורז" המוצגות להלן, ועוד רבות אחרות.

אפוס הראמאיאנה.

עיבוד האורז.

פסלי בודהה.

עם ההתעניינות בבולים החלה גם ההתעניינות בלאוס עצמה. באיחור של 20 שנה לקחתי תרמיל (בלי מקל, עדיין) ונסעתי ללאוס, שם ביקרתי בעיקר באתרים הפחות מתוירים. חזרתי מלא התפעלות וחוויות, נחוש בהחלטה להעמיק את ידיעותי, כאשר הבולים הם הגירוי לכך. קראתי מספר ספרים, כתבתי מספר מאמרים ל"שבל", נרשמתי כחבר בשתי אגודות אספני לאוס והודו-סין המוציאות לאור רבעון ויצרתי קשרים עם אספנים שונים בעולם. אבל בכדי להעמיק את ידיעותי עוד יותר החלטתי לכתוב אלבום לבולי ממלכת לאוס עם הסבר מקיף על כל בול וסדרה. האלבום נכתב באנגלית, על מנת שיוכל לשרת את הקהילה הבולאית בכל רחבי העולם.

הפיל האסיאתי.

כלי נגינה לאיים מסורתיים.

בתחילת הפרוייקט נראה היה הדבר קל ביותר אך עם הזמן גיליתי ש"נכנסתי לצרות". לאוס היא אחת מהמדינות העניות והבלתי-מפותחות בעולם, ועד לפני מספר שנים

הייתה מדינה קומוניסטית נוקשה וסגורה, בעלת משטר הדומה לאלבניה. מעטים (אם בכלל) הם אספני הבולים בה, ואת בוליה ניתן לרכוש דרך תאילנד בלבד. עד היום, למרות שבולי הממלכה שהונפקו הם מרהיבים ביופיים, לא הונפק קטלוג בולאי לאי המתאר, ולו במשפט בודד, את הבולים. הקטלוג היחיד הונפק בתאילנד, אך הוא אינו כולל שום הסברים ואינפורמציה. בנוסף, מכיוון שמעטים בלאוס גולשים באינטרנט, קיים חומר דל על נושאים שונים המתוארים בבולים. כל זה הקשה מאוד לספק הסברים אודות הבולים, שרובם מתארים אלמנטים מאוד ספציפיים ללאוס ותרבותה.

אתן דוגמא אחת: ב-14/3/1954 הונפקה סדרה בת שלושה בולים לכבוד יובל לשלטון של המלך **סיסאוואנג וונג**. הבולים, בעלי עיצוב זהה, מתארים שלושה מקדשים שונים בלאוס. כל נסיונותי להבין את הקשר בין יובל לשלטון המלך לבין המקדשים עלו

בול אחד – שלושה מקדשים.

בתוהו. למזלי, יושב ראש אגודת אספני לאוס בצרפת פגש לפני מספר שנים את מעצב הבולים ושאל אותו על כך. ההסבר הוא, שבעבר הרחוק היו שלוש ממלכות לאיות קדומות: לואנג-פרבנג, וויינטיאן וצ'אמפאסאק. ממלכות אלו אוחדו בתקופת שלטון של המלך סיסאוואנג וונג לממלכת לאוס המאוחדת. מעצב הבול בחר מקדש מרכזי אחד מכל אחד מאזורי הממלכות הקדומות בכדי לציין את ההישג העיקרי של המלך. אינפורמציה זו לא כתובה בשום מקור והייתי בר-מזל לשמוע אותה כתורה שבעל-פה ממקור ראשון.

אט אט התקדם הפרוייקט ועם הזמן נדרשתי ליצור קשר עם עוד ועוד אנשים ברחבי העולם. במיוחד הייתי בר-מזל ליצור קשר עם שתי נשים: הראשונה, פרופסור לתרבות לאית מתאילנד שכתבה ספר "מעשיות לאיות" שהתפרסם בתקופת כתיבת הפרוייקט ואותו רכשתי. לשמחתי הגיבה הפרופסור בהתלהבות לפרוייקט שלי ונתנה לי את אישורה לצטט את אגדת Phra Wetsandon, אחת האגדות המפורסמות בבודהיזם המספרת על חייו המוקדמים של בודהא כפי שמתואר בגליון המזכרת משמאל.

את האישה השניה הכרתי
בנסיבות שונות. בחודשים
נובמבר-דצמבר 2008
נערכה בפאריז תערוכה
של בולי לאוס שאורגנה
על ידי אגודתנו. ברבעון
המתפרסם ביקשו מאיתנו
הקוראים לתרום בולי
לאוס לשם חלוקה לבני
נוער שיבקרו בתערוכה.
הזדרזתי לשלוח את
הבולים הכפולים
שברשותי לאחראית על
החלוקה. היא יצרה עימי
קשר וסיפורה, שהיא
פליטה לאית המתגוררת
בצרפת מאז 1977,
שנתיים לאחר המהפיכה.
התפתח קשר דרך הדואר
האלקטרוני, שבמהלכו
סיפרתי לה על הפרוייקט
שאני כותב וביקשתי את
עזרתה בתרגום מלאית
לאנגלית של מספר בולים.
בקשתי נענתה ברצון, דבר
שאיפשר העמקה של
הידע על הבולים. הקשר
איתה נשאר יציב, ואני זוכה להמון עזרה ממנה (והיא זוכה ממני לספלי קפה לאוסף
שלה). כל הקשרים האלו והמאמצים הרבים הביאו לסיומו המוצלח של הפרוייקט
ולקטלוג כל בולי וגליונות הממלכה הלאית.

דוגמא מהאלבום: דף העוסק בארכיטקטורה לאית.

בימים אלו אני חושב כיצד להביא את הפרוייקט לידיעת ציבור האספנים. אתר
אינטרנטי המציג תערוכות בולים קבועות הסכים להציג אותו, יתכן שאדפיס את דפי
האלבום כספר ואולי ארחיב את הפרוייקט לפריטים נוספים של בולי לאוס ולשטרות
הממלכה. אני חושב לארגן את האוסף לתערוכה בה אציג מבחר מבולי הממלכה
המייצגים את המדינה. אין לי ספק שאספנים תימאטים רבים יוכלו ללמוד רבות
מהפרוייקט שלי, שהרי כמעט כל תחום תימאטי מופיע על בולים אלו – בולים
המתארים את יופיה של לאוס, תרבותה ותושביה.

אלי מועלם, ד"ר לביולוגיה מולקולרית, אוסף בעיקר בולי קופים ומוצא האדם ובולי
לאוס. לתגובות: eli573@zahav.net.il

אינדקס נושאונט

בימים אלו מלאו שנתיים לנושאונט – העיתון הבולאי המקוון הראשון בשפה העברית. רוב מכריע של חברי איל"ת - כשני שלישים מהם - כבר מקבלים את נושאונט באופן סדיר לתיבת הדואר האלקטרוני שלהם. אותם חברים נהנים מכתבות איכותיות עם איורים צבעוניים, כיאות לעולם הבולאות. יחד עם זאת, כשליש מחברי האגודה עדיין אינם זוכים לקבל את נושאונט, וצר לנו על כך. אנו קוראים לאותם חברים שיש להם נגישות לדואר אלקטרוני (ישירות או באמצעות צד שלישי) להרשם עוד היום.

למען החברים שאינם קוראים את נושאונט באופן סדיר, ולטובת חברים שלא קראו את נושאונט מיומו הראשון, החלטנו לפרסם אינדקס של הכתבות אשר התפרסמו בנושאונט עד היום. המעוניינים בכתבה ספציפית (בגירסא אלקטרונית או מודפסת) מוזמנים ליצור קשר עם המערכת.

בכל גליון של נושאונט מתפרסמים שני מאמרים. לרוב מאמר אחד מוקדש לנושא לבולאות "מקצועית" ומיועד לאספנים מתקדמים יותר ולמציגים. עד כה פורסמו הכתבות הבאות:

- לאחרונה הוכנס סעיף "חדשנות" בהערכת תצוגות תימאטיות. מה זה, בעצם חדשנות? ועל מה מקבלים נקודות? מאמרו של **מנחם לדור** (נושאונט מס' 1).
- מה זה אומניבוס? **רון ברגר** מציג את המונח הזה באמצעות מחקר בולאי בשלושה חלקים על הנפקת בולי הניצחון של ניו-זילנד בתום מלחמת העולם הראשונה. במאמר מקיף זה תוכלו לראות את כל האלמנטים של מחקר בולאי טוב: הבולים, הדפסי רכב, שימושים דואריים והדפסות ניסיון שונות (נושאונט 1-3).
- בימי מלחמת העולם השנייה הפעילה הצנזורה הגרמנית חותמות מיוחדות במחנות של שבויי המלחמה. **יורם לוביאניקר** מראה את שפע הנושאים הבאים לידי ביטוי בחותמות אלו (נושאונט 4-5).
- מברקי ברכה הם פריטים מדהימים ביופיים, צבעוניים לעילא ומדגימים מבחר אדיר של נושאי איסוף. **רון ברגר** מדגים חלק מהאפשרויות הטמונות בפריטים אלו (נושאונט מס' 6).
- **אריק שורץ** מדגים מהו מחקר בולאי באמצעות בול דואר אוויר שהונפק בניו-פאונדלנד בתחילת שנות השלושים (נושאונט מס' 7).
- גם לתוויות של דואר רשום יכול להיות מימד תימאטי. **יורם לוביאניקר** מראה זאת באמצעות תווית רישום שחמטאית מכרונינגן (נושאונט מס' 8).

בנושאונט תוכלו למצוא לא רק כתבות על מחקרים בולאיים ופריטים נדירים, אלא גם כתבות על נושאי איסוף שונים. לרוב אנחנו בוחרים לפרסם בנושאונט מאמרים הזקוקים במיוחד לתוספת הצבע שאין באפשרותנו לספק בנושאון. הנה הפירוט:

- **יוסי חרש** עורך לנו היכרות עם עולמן של אבני החן – מאמר המשלב ידע מדעי בגיאולוגיה עם העונג האסתטי של אבני החן של שלל צבעיהן (נושאונט מס' 2).
- צעצועי פח היו נפוצים מאוד בתחילת המאה העשרים, עד שהפלסטיק כבש את השוק בשנות ה-60. **גיל רובין** מחזיר אותנו לימי הילדות הנשכחת (נושאונט מס' 3).
- במשך למעלה משלושים שנה טיפח **עו"ד עמירם חרל"ף ז"ל** אוסף של מעטפות מכל העולם עם חותמות ממקומות בעלי שם תנכ"י. בכתבת וידאו מיוחדת (שצולמה עת תרם את האוסף שלו לתצוגת קבע בבית התנ"ך בתלאביב, זמן קצר לפני מותו) הוא מספר כיצד בנה אוסף זה בעידן שלפני אי-ביי (נושאונט מס' 4).
- זוכרים שפעם היינו קונים תקליטים? **בני תמרי** מביא את סיפורה של הטכנולוגיה, מרגע המצאתה ועד שכמעט ועברה לחלוטין מן העולם בעידן התקליטורים (נושאונט מס' 5).
- **הדי אור**, העורך הגרפי שלנו, הוא אספן של בקבוקי אלכוהול מיניאטורים. לאחרונה הוא גילה שיש ממשק בין תחום האיסוף הישן שלו לבין איסוף בולים – תחום האיסוף החדש שלו. סיפורו של אדם שהציץ ונפגע (נושאונט מס' 6).
- אחד ההבטים של הסכסוך הישראלי-ערבי - החרם הערבי על קשרי תרבות וספורט - עומד במרכז מאמרו של **לורנס פישר** (נושאונט מס' 7).
- לרגל בחירתה כציפור הלאומית של ישראל מביא לנו **דב טרג'ל** את סיפורה של הדוכיפת (נושאונט מס' 8).

בנוסף למאמרים מתפרסם בנושאונט מדור קבוע – פינת האינטרנט, פרי עטו של **משה אהלי**. האינטרנט שינה לחלוטין את פני הבולאות: קניית חומר בולאי, השגת מידע על בולים, מציאת אספנים נוספים בתחום שלנו וצפייה בתצוגות בולאיות מהכורסא בבית – אלו הם רק חלק מהאפשרויות שהאינטרנט מציע לנו. וביתר פירוט:

- האתרים התימאטיים המנוהלים על ידי **אן מטה הינדורף** מדנמרק הם דוגמה מצויינת כיצד ניתן לקדם נושא איסוף ספציפי בעזרת האינטרנט. במאמר נסקרים הנושאים הבאים: תולדות האמנות, אתרי מורשת עולמיים והסופר **האנס כריסטיאן אנדרסן** (נושאונט מס' 1).
- איך להציג את אוסף הבולים שלך באינטרנט? מספר השיטות כמספר האוספים – כל אחד על פי סגנונו האישי. משה מדגים זאת באמצעות מבחר אתרים תימאטיים בנושאים שונים (נושאונט מס' 2).

- העיתונות הבולאית עוברת בהדרגה לאינטרנט. הכתבה עוסקת בעיתונים בולאיים כלליים (נושאוט מס' 3) ובעיתונים של אגודות המתמחות בנושא ספציפי (נושאוט מס' 4).
 - מספר רב של מוזיאונים בולאיים העלו את אוצרותיהם לרשת האינטרנט, כך שכיום ניתן כיום לראות כמה פנינים בולאיות מבלי לנסוע לצידו השני של העולם (נושאוט מס' 5).
 - בלוגים – יומני רשת – הפכו לנפוצים מאוד בשנים האחרונות. גם מקומם של בלוגים בולאיים לא נפקד, ובהם ניתן למצוא שפע של מידע מעניין ומשעשע כאחד. המאמר, בשני חלקים, עוסק בבלוגים כלליים ובכאלה המתמחים בנושא מסויים (נושאוט 6-7).
 - אחד מנושאי האיסוף הפופולאריים ביותר הוא ציפורים. משה מפנה אותנו למגוון של אתרים בנושא, כולל אחד בעברית. ניתן להתרשם מהדומה והשונה בין האתרים (נושאוט מס' 8).
- אנו מקווים שיכולתם להתרשם ממגוון הנושאים שכבר הופיעו מעל דפיו של נושאוט בשנתיים האחרונות. אנו מודים לכל הכותבים, ובמיוחד למנהל האתר, **בני תמרי**, לעורך הגרפי **הדי אור**, ו**למשה אהלי** הבלתי נלאה.
- אין ספק כי העיתונות באינטרנט תמשיך לצבור תאוצה בשנים הקרובות, וכולנו צריכים לצעוד קדימה עם הזמן. אם אינכם מנויים עדיין כתבו לנו עוד היום לתיבת הדואר noson.ed@gmail.com. מדוע זה ייגרע חלקכם?

הגליונות הבאים של נושאון יוקדשו לנושאים הבאים:

- איכות הסביבה – על הסכנה לעתיד כדור הארץ ועל הדרכים לשמור עליו.
- "ראשונים תמיד אנחנו" – על הראשונים בכל מיני תחומים.

המעוניינים לפרסם מאמר או ידיעה בחוברות אלו מוזמנים לפנות אל העורכים בהקדם האפשרי בדואר אלקטרוני noson.ed@gmail.com או בדואר רגיל (ת.ד. 62029, תל אביב 61620).

תימאטיקה מתחת לפטיש

הבעיה היחידה אתכם אספני הבולים, כך נוהג חבר טוב להזכיר לי, היא שאתם כבר לא אוספים כלום – אתם רק קונים. ובכן, נכון שקשה למצוא בולים ופריטים אחרים ברחוב, סתם ככה על המדרכה. יחד עם זאת, הצורך לשלם עבור הפריטים הבולאיים לא

הופך, לדעתי, את האיסוף למהנה פחות אלא למהנה יותר ולמאתגר יותר. מעבר לצורך לאתר את הפריט הרצוי, צריך לדעת גם למצוא אותו במחיר הנכון.

אספנים רבים נוהגים לרכוש פריטים במכירות פומביות, מי על ידי נסיעה למכירה עצמה וישיבה באולם, ומי באמצעות האינטרנט או במכירות המתנהלות בדואר. לטובת החברים שאינם מצויים בעולם המכירות הפומביות החלטנו לפתוח מדור קבוע שבו נספר קצת על פריטים שנמצאים במכירות כאלה, קצת על בתי המכירה וקצת על המחירים. מטרת המדור היא להביא טעימות של פריטים מעניינים ממכירות פומביות, לאו דווקא יקרים במיוחד, בנושאים הקרובים ללבכם.

בית המכירות הראשון שנזכיר הוא Sandafayer, היושב במחוז צ'שייר באנגליה, והבולט בתדירות הגבוהה של מכירותיו. הקטלוג המקוון של המכירות (באתר האינטרנט שלהם <http://www.sandafayer.com>) קל לחיפוש, התמונות בו איכותיות והמחירים בדרך כלל עממיים. הנה כמה דוגמאות למה שאפשר למצוא שם:

סדרת בולי איסלנד עם הדפס רכב לציון טיסת צפלין מ-1931, במחיר התחלתי של כ-30 דולר. בולים אלו אינם נדירים, אך הדפס הרכב נקי ומצבם מצוין. רכישה טובה לאספני דואר אויר וצפלין.

להלן סדרת בולים נוספת מאיסלנד המתארת מפעלי חשמל הידרואלקטריים משנת 1937. גם סדרה זו אינה נדירה, אך מוצעת כאן במצב מצוין ובמחיר סביר של כ-40 דולר. סוג זה של חומר בולאי – סדרות שאינן זולות ממש אך גם לא יקרות להחריד – הוא מנקודות החוזקה של Sandafayer. אגב, הסדרה המלאה היא בת 8 בולים – אנו מראים כאן שלושה בלבד בשל חוסר במקום.

הפריט האחרון שצד את עינינו בקטלוג של בית מכירות זה הוא מתחום תולדות הדואר. המדובר בשלוש מעטפות "בשירות הוד מלכותה" מסוף המאה התשע-עשרה ומתחילת המאה העשרים עם חותמות משרד החקלאות האנגלי (במעטפה האחרונה הוא כבר נקרא המשרד לחקלאות ודיג). שלוש המעטפות מוצעות יחדיו במחיר התחלתי של כמאה דולר. שתיים מהמעטפות נשלחו ללא תשלום כדואר רשמי, וחותמות המשרד משמשות לפיכך כהוכחה לפטור מהצורך בבילול. פריט מעניין ויוצא דופן, המתאים לאספנים של נושאי החקלאות והדגים. ועבור כל האחרים זוהי סיבה מצוינת לחשוב האם יש משרד ממשלתי הרלוונטי לתחום האיסוף שלהם. אולי תמצאו מעטפות עם חותמות ממשרד זה?

מעטפה שנשלחה ממשרד החקלאות בשירות הוד מלכותה, 1896.

ומכאן לבית מכירות אחר, המתמחה בעיקר בתימאטיקה - בית המכירות האמריקאי France International. בית מכירות זה מתמחה בפריטים נושאים במחירים נמוכים ובינוניים, עם הצע נרחב בתחום הדפסות הניסיון של מושבות צרפת ושל צפון קוריאה. בנוסף יש להם לא מעט חותמות fancy אמריקאיות, חותמות ביול ומברקי ברכה צבעוניים. באתר האינטרנט שלהם (<http://www.stampsbythemes.com>) ניתן למצוא לא רק את הקטלוג של המכירה הנוכחית, אלא גם שיירים ממכירות קודמות. מנוע החיפוש מאפשר למצוא חומר לפי נושא, לפי מדינה או לפי סוג הפריט.

מבין הפריטים הרבים במכירה האחרונה צד את עינינו מכתב שנשלח בדואר רשום בארה"ב, עם חותמת fancy המראה מכונית הנהוגה בידי אישה נאה. ריבוי ההטבעות

של החותמת נפוץ למדי, ומעיד כי המעטפה הוכנה בהשראה בולאית (תופעה נפוצה לחותמות fancy משנות השלושים), אולם כאן המעטפה מבוללת בחסר, ונושאת חותמת ידנית כי יש לגבות 19 סנט ממקבל המכתב. חותמות fancy מסוג זה מעשירות כל אוסף תימאטי, ומחיר של כעשרים דולר הוא באמת שווה לכל נפש.

בית המכירות האחרון אליו נתייחס הפעם הוא Cherrystone, בית מכירות אמריקאי איכותי ולא זול. המכירות מתבצעות אך ורק באמצעות הגשת הצעות בדואר או באינטרנט (בכתובת http://www.cherrystoneauctions.com/_auction). מטבע הדברים הם מציעים לא מעט חומר בולאי אמריקאי, אבל בניגוד למקובל בארצות הברית רוב החומר הוא משאר העולם, כך שמגוון החומר הוא גדול ומעניין ביותר.

הנה (בתחתית העמוד הקודם) דוגמא לפריט אמריקאי נאה – הגהות מטבעת קטנות של סדרת פאן-אמריקה משנת 1901, אחת היפות ביותר שיצאו בארצות הברית אי פעם. רק 85 עותקים הגהות כאלה קיימות, והמחיר ההתחלתי – 2400 דולר – משקף זאת. פריט מרהיב לאספני רכבות, מכוניות גשרים או אוניות.

הפריט הבא הוא מכתב שנשלח מביירות לליון בשנת 1886, והוא מעניין עבור אספני נושא הרכבות, שכן המכתב עבר באמצעות רכבת דרך מנהרת הר סניס שבהרי האלפים. מחירה ההתחלתי של המעטפה הוא רק 240 דולר, כנראה בשל כתמי חלודה קלים על גבי הבולים.

* * *

מדור חדש זה מחפש כותב קבוע: אם מישהו מכם מעוניין לקחת זאת על עצמו, נודה לו אם יפנה אלינו. בנוסף, נשמח לקבל מכם ולפרסם בגליונות הבאים תמונות של פריטים שרכשתם במכירות פומביות, עם פרטים על בית המכירות ממנו נרכשו. אם תרצו שנחפש עבורכם פריטים בנושא מסויים, נשמח לעשות גם את זה.

להשתמע במכירה הבאה, רגע לפני שהפטיש יורד.

הודעה על פטירה

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של חבר איל"ת **אברהם לייבוויץ'** ז"ל. אברהם היה חבר באיל"ת כמעט מראשיתה, ואסף את הנושאים יודאיקה וידיים. חברי איל"ת וועד האגודה משתתפים בצער המשפחה. יהא זכרו ברוך!

ילדים משחקים בשלג

החורף כבר פה. אצלנו בארץ די נדיר לראות שלג, ועוד יותר נדיר כאשר השלג נערם על פני הקרקע ומכסה אותה בשכבה עבה לאורך זמן. באירופה ובצפון אמריקה זוהי תופעה שכיחה, ובכל שנה הילדים מחכים בקוצר רוח לבוא השלג. אפשר אז לצאת החוצה בבגדים חמים, עם צעיף כפפות ומגפיים, ולשחק ולהנות מהשלג. בדרך כלל הפעילות הספונטנית הראשונה היא יצירת כדורי שלג וזריקתם אחד על השני.

לכדורים מוסיפים אף עשוי מגזר.

הבובה מורכבת משלושה כדורי שלג.

בניית בובת שלג היא עבודת צוות.

הפעילות הנפוצה ביותר של ילדים כאשר יורד שלג כבד היא בניית איש (בובת) שלג. כדור גדול הוא הבסיס שמציין את הרגליים, כדור נוסף קטן יותר הוא בטן הבובה ומשני צידי זרועות משלג או חומר אחר. לבסוף כדור שלישי שהוא הראש ובו עיניים העשויות מכפתורים וגזר במקום האף. המהדרים מוסיפים פריטים נוספים: פה, מקטרת, צעיף, וכובע גרב כדי "לחמם" את הבובה. בעזרת אביזרים אלה "מאנישים" את הבובה, שתראה ממש כמו בן אדם אמיתי. כאן צירפתי בולי בובות שלג מארצות רבות. מפאת קוצר המקום נשארו הרבה בולים המראים בובות שלג על שולחן העורך.

שימו כובע על הראש!

בעזרת תוספת האביזרים אנשי השלג נראים אנושיים להפליא.

המהדרים מוסיפים פריטי לבוש כמו צעיף.

הילדים אוהבים לגלוש על השלג במזחלות (אלה שלא עסוקים ב"גלישה" באינטרנט). יש מזחלות קטנות, אישיות, לשכיבה או לישיבה, ויש מזחלות גדולות יותר שסוסים או כלבים מושכים אותן. בכל המזחלות אין גלגלים, אלא פסי החלקה.

מגלשה הנגררת על ידי סוס.

גולשים בשכיבה.

גולשים בישיבה.

גלישה בסנואו-בורד:
כמו סקייטבורד,
רק בלי גלגלים.

כל צורות ההחלקה והגלישה אהובות על הילדים. מבין אלו צריך להזכיר את ההחלקה על הקרח עם **נעלי החלקה**, ואת ה**סקי** - גלישה עם מחלקיים בשלג ממקום גבוה כלפי מטה. כאן נחוצה מיומנות נלמדת של שימוש נכון במחלקיים הארוכים, היושבים היטב על כל רגל, ושימוש במקל עזר בכל יד לדחיפה ולמניעת נפילות. בשנים האחרונות התפתח מאוד גם בין הילדים השימוש ב"**סנואו בורד**" (מה המילה בעברית?) הדורש מיומנות רבה והוא "אחיו" של הסקייט בורד – ה**גלגשת** של הקיץ. ההבדל העיקרי הוא, שכאן ללוח לא מוצמדות גלגליות והלוח עצמו מהווה את משטח ההחלקה על השלג.

החלקה על הקרח

שימוש במקלות עזר.

סקי במורד.

בשלג, ובעיקר על הקרח, יש ענפי ספורט יחודיים כמו ה**וקי קרח**, החלקה אמנותית במחלקי קרח או תחרויות החלקה במזחלות במסלולי קרח מעגליים. כשהילדים מתבגרים המצטיינים שביניהם זוכים להשתתף באולימפידות החורף, המתקיימות אחת לארבע שנים.

לפעמים קר מידי לצאת לשחק בחוץ, ואנו מסתפקים בצפייה בשלג מבעד לחלון. בשווייץ הונפקו בולים מענינים ובהם "צעצוע" שולחן, המוכר בשם **כדור שלג**. זהו כדור זכוכית, שבתוכו תמונת נוף. כשהופכים את הכדור ומעמידים אותו בחזרה על המדף המון "פתיתי שלג" נופלים בתוכו אט אט עד שהם נחים על הקרקעית.

כדור שלג.

הוקי קרח.

קפיצות סקי הוא אחד מענפי הספורט באולימפיאדת החורף.

חלק נכבד מהבולים המראים ילדים משחקים בשלג קשור לחג המולד. מדוע? בחצי הצפוני של כדור הארץ השלג מופיע לרוב בדצמבר, שזו גם עונת חג המולד וראש השנה האזרחית. בארצות רבות (כגון, ארצות הברית, קנדה וארצות אירופה) מקובל להוציא בולים לכבוד חג המולד. רבים מבולים אלו מראים שלג, ילדים ובובות שלג. בבולי "דיסני", האהובים מאוד על אספני בולים צעירים, אנו פוגשים נושאי חורף ושלג, ו"חג המולד הלבן" (כלומר, המושלג). הנה, למשל, ידידנו דונלד דאק (הברווז) מופיע בדמותו של סנטה קלאוס, המביא מתנות לילדים.

חג מולד לבן.

דונלד דאק כסנטה קלאוס.

שרים קורלים.

הילדים גם אוהבים לקראת חג המולד ללכת בקבוצה **ולשיר קורלים** – שירי חג המולד, ליד בתי שכניהם. הם עומדים עטופים היטב בבגדים חמים צעיפים וכפפות, וזוכים במתנות או ממתקים מבני הבית ששמעו ונהנו משירתם. הבול מגויאנה הנראה כאן מדגים מנהג זה בעזרת חבורת דיסני.

תוויות חג המולד – הן רק נראות כמו בולים.

פריטים אחרים הקשורים בחג המולד הם תוויות חג המולד. התוויות נראות כמו בולים, אך אינן משמשות למשלוח דואר. לפיכך הן אינן פריט בולאי אמיתי, ורוב אספני הבולים מתעלמים מהן. אולם אחרים, ובהם גם אני, אוספים אותן בשקידה. את התוויות רוכשים כתרומה לאגודות למלחמה בשחפת או למלחמה בסרטן. נהוג להדביקן על גבי מעטפות של אגרות הברכה הנשלחות לכבוד חג המולד. כיוון שהתוויות מופצות לקראת חג המולד, יש בהן שפע של איורים של ילדים ושלג, וכמובן - הרבה בובות שלג. לפעמים קורה שהשולח מדביק תווית כזאת קרוב לבול הדואר שעל המעטפה ואז גם התווית מוחתמת על ידי הדואר כאילו הייתה בול לכל דבר.

ולסיום, חותמת דואר המופיעה באנגליה בכל שנה: **"חג מולד שמח - נא הקדם משלוח דברי הדואר"**. את המכתב המצויר בחותמת מחזיק בגאווה מיוענו איש (בובת) השלג.

שיהיה לכולנו חורף נעים,

דובוש

גזיר ממעטפה שבדית. מצד ימין בול דואר, ומצד שמאל תוויות חג מולד, אשר הוחתמה גם היא בחותמת הדואר.

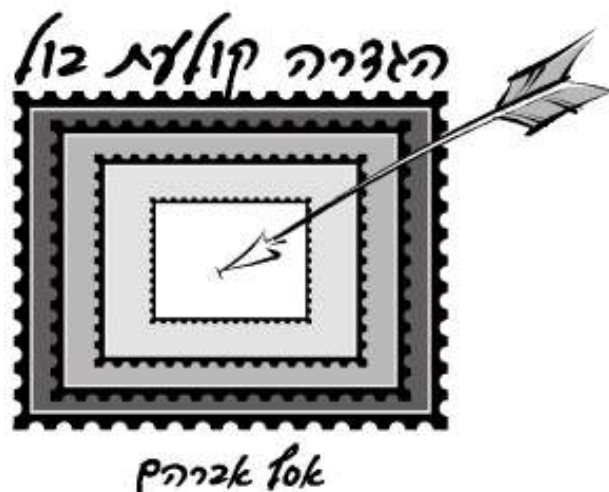

גזיר ממעטפה שבדית. מצד ימין בול דואר, ומצד שמאל תוויות חג מולד, אשר הוחתמה גם היא בחותמת הדואר.

דובוש אוסף בולי ילדים, דובים ודפוס על בולים.
כתובתו: יורם כהן, קיבוץ כפר עזה, ד.נ. 85142. dobush@yahoo.com

ראשי תיבות מנוקבבים

ראשי תיבות של שמות עסקים וגופים שונים שנוקבבו על גבי בולים כאמצעי ביטחון. המטרה הייתה למנוע מהעובדים בעסק לגנוב את הבולים לשימוש הפרטי. באנגלית מכונה פריט זה Perfin - קיצור של Perforated Initials.

ג'וזף סלופר המציא מכונה שיכולה לנקב אותיות על בולים, וניקוב הבולים החל בבריטניה בשנת 1869. כמאתיים מדינות אישרו אמצעי ביטחון זה, ולאורך השנים הומצאו כארבעים אלף עיצובים

שונים של ראשי תיבות מנוקבבים בכל רחבי העולם. כיום ישנן אגודות יעודיות המאגדות אספנים של ראשי תיבות מנוקבבים, חלקם מומחים בעלי אוספים גדולים.

אספנים תימאטיים רבים נוהגים לכלול באוספיהם בולים הנושאים ראשי תיבות מנוקבבים השייכים לנושא האיסוף, גם אם בול עצמו אינו רלוונטי. בדוגמה הנראית כאן מוצג בול קנדי הנושא את ראשי התיבות

CPR של חברת הרכבות הפסיפית (Canadian Pacific Railway). בול זה יכול להשתלב באוסף בנושא רכבות. דוגמאות דומות ניתן למצוא כמעט בכל תחום איסוף.

אסף אברהם, אספן של בולי בריטניה, הוציא לאור את המילון האנציקלופדי החדש לבולאות ולדואר – ראה באתר האינטרנט www.philapub.com. כתובתו לצורך תגובות: philapub@gmail.com.

לא קיבלת את נושאונט?

נושאונט, העיתון הבולאי המקוון הראשון בשפה העברית, מופץ ארבע פעמים בשנה. כל חברי איל"ת זכאים לקבל אותו, אולם לצורך הפצת נושאונט אנו זקוקים לכתובת הדואר האלקטרוני (e-mail) שלכם. כתובתכם תשמש את

ועד האגודה ואת העורכים לצרכי פעילות האגודה בלבד. פנו אלינו עוד היום לכתובת noson.ed@gmail.com, וגם אתם תקבלו את נושאונט.

איך מציגים ראשי תיבות מנוקבבים?

בולים הנושאים ראשי תיבות מנוקבבים (Perflin) - ראו "הגדרה קולעת בול" (בעמוד הקודם) הם פריט

רצוי בכל תצוגה תימאטית. השאלה היא, כיצד יש להציג בולים כאלו? מה היא הדרך המבליטה בצורה המיטבית את ראשי התיבות? בתצוגות שונות ראינו מספר טכניקות – החל מהדפסה של הרת"מ בצד הבול וכלה בהצבת הבול כנגד רקע צבעוני המבליט את הרת"מ. על מה ממליצים המומחים שלנו?

ד"ר יהושע מגר משיב:

ראשית, חשוב לציין כי אין להתייחס לבול הנושא רת"מ באופן השונה מבול אחר. אם כל הבולים בעמוד הם חתומים אז גם הבול נושא הרת"מ צריך להיות חתום. ואם כל הבולים הם במצב תמים (מינט) – כך גם צריך להיות בול זה.

הקושי בהצגת בול נושא רת"מ אינו אוטומטי. בחלק מהמקרים הרת"מ ברורים דיים, ואין צורך בשום פעולה מיוחדת. במקרים בהם קיים קושי לזהות את הרת"מ על גבי הבול יש לנקוט בצעדים להבלטתו, כדי להעביר את המסר התימאטי הכלול ברת"מ.

שתי הטכניקות שהוזכרו בשאלה – הדפסת הרת"מ בצד הבול או הצבת הבול כנגד רקע צבעוני – הן מקובלות. במידה רבה זוהי שאלה של הטעם האישי של המציג. אני נוקט בגישה הראשונה, ומצייר בשחור את הנקודות בגודלן הטבעי בצד הבול. יש גם מציגים אשר מצלמים את צידו האחורי של הבול ומציגים את הצילום בצד הבול. הייתרון בכך הוא, שצידו האחורי של הבול הוא לבן, כך השנקבובים בולטים יותר בצד זה מאשר בצידו הקדמי, הצבעוני, של הבול. הבוחרים בטכניקה זו חייבים להדגיש בטקסט שהצד האחורי הינו מצולם.

יריד בולים חודשי בדיזנגוף סנטר

יריד בולים ססגוני על הגשר בדיזנגוף סנטר בתל אביב מתקיים בכל יום שלישי הראשון בכל חודש. היריד מאורגן על ידי התאחדות בולאי ישראל, השירות הבולאי ואגודת סוחרי הבולים. במקום תצוגות של בולים נדירים ומיוחדים, דוכנים של סוחרי בולים ואספנים, ובולים מארץ ומחול. היריד פתוח בין השעות 12:00 ל-19:00. הכניסה חופשית.

האירועים הבאים:

6.1.2009, 3.2.2009, 3.3.2009

על נסיכים ועל נחשים

בימי חורף אלו תערוכת ישראל 2008 שנערכה בחודש מאי האחרון ומתקפת הנחשים שפקדה אותנו בקיץ הם בגדר זכרונות רחוקים. אך בין השניים יש קשר (מפותל משהו, כיאה לנחשים).

במהלך התערוכה הצטרפתי לאחד מהסיורים הרבים אותם ארגן חברנו **משה רימר**. משה הסביר למבקרים בתערוכה שהאספן התימאטי חייב לאהוב את נושא התצוגה שלו. אז הבנתי מדוע נדבקתי בחידוק האיסוף של "הדפסי רכב", שכן אוסף זה מחייב ידע ולימוד בהיסטוריה ובגיאוגרפיה – שני תחומים אליהם נמשכתי עוד מימי ילדותי.

בתערוכה גם זכיתי לראות, סוף כל סוף, תצוגה בנושא "הדפסי רכב". עד אז לא ראיתי אוסף כזה בשום תצוגה בינלאומית בה ביקרתי, ולא נתקלתי בכותרת כזו ברשימת התצוגות בתערוכות עליהן שמעתי. המציג ההודי התרכז בהדפסי רכב ממדינתו – הדפסים הטומנים בחובם סיפורים מרתקים מתולדות תת היבשת ההודית. למעוניינים להכיר בתמצית את המערך הפוליטי של הודו הבריטית, הנה הסיפור על קצה המזלג.

בנוסף לממשל המרכזי של "המשנה למלך" התקיימו בהודו הבריטית עוד שני סוגים של ממשלים מקומיים:

- שש מדינות חסות (Convention State), שרוב בוליהן היו הדפסי רכב על גבי בולים של הודו הבריטית. בולים אלו היו בתוקף בכל רחבי הודו, וכן שמשו

למשלוח דברי דואר לחו"ל. דוגמא נאה היא דבר הבולים ממדינת החסות פארידקוט, הנראה בעמוד הקודם.

- שלושים וחמש נסיכויות (Feudatory State), אשר חלקן היוו איחוד של נסיכויות קטנות. מעמדן של הנסיכויות התבסס על הרשאה אישית מאת הבריטים לנסיך המקומי, הלא הוא המהרג'ה. הנסיכויות הורשו להדפיס בולים באופן עצמאי, אך הבולים שימשו רק למשלוח דואר בתוככי הנסיכות. כיום חלק ניכר מהמחקר הבולאי בהודו מתעמק בלימוד המורשת הבולאית של המהרג'ות.

חלוקה מורכבת זו תאמה לא רק את המדיניות הבריטית של "הפרד ומשול", אלא גם נתנה תחום גיאוגרפי לכל קבוצה אתנית. בכך נמנעו המלחמות הבין-דתיות והבין-שבטיות השוטפות כיום את הודו המאוחדת. עם הכרזת העצמאות של הודו עברו המדינות בהדרגה להשתמש בבולי הודו (או פקיסטאן, על פי המיקום), האחרונות שבהן עשו זאת בשנת 1951.

אספנים תימאטיים צריכים לדעת שהדפסי רכב רבים של מדינות החסות כללו לא רק את שם המדינה אלא גם את סימלה, ורבים מסמלים אלו כללו בעלי חיים. הדוגמא הנראית כאן היא מהנסיכות גוואליר (Gwalior), ובהדפס הרכב ניתן לראות צמד קוברות מפואר, המזכיר לנו את מכת הנחשים מהקיץ האחרון.

בברכה,
עמוס אלטר

חידה בולאית

גם הפעם אנו מציגים בפניכם ששה בולים, ואתם מתבקשים למצוא את המכנה המשותף לחמישה מהם, ואת הבול יוצא הדופן מביניהם. כרגיל, הפתרון לחידה קשור באופן הדוק לנושא הגליון. למען הסר ספק, אין לקבוע את יוצא הדופן על פי המדינה המנפיקה, הערך הנקוב או צורתו הגיאומטרית של הבול.

רוסיה
מיכל 1117

פולין
מיכל 2334

יפן
מיכל 1266

בולגריה
מיכל 4561

יוגוסלביה
מיכל 1977

טייוואן
מיכל 2840

תשובות יש לשלוח למערכת נושאון בדואר אלקטרוני לכתובת noson.ed@gmail.com או בדואר רגיל לכתובת ת.ד. 62029, תל אביב 61620. בין הפותרים נכונה יוגרל פרס מתנת התאחדות בולאי ישראל.

תאריך אחרון לקבלת תשובות לחידה: 1.3.2009. פתרון החידה ושם הזוכה בהגרלה יפורסמו בגליון הבא.